

„Znaki informacyjne dotyczące konserwowania wyrobów włókienniczych”

Konserwacja użytkowanej odzieży polega na utrzymywaniu jej w stanie nadającym się do jak najdłuższego użycia, przy jednoczesnym zachowaniu estetycznego wyglądu.

Kosztowna konserwacja, przy dużym nakładzie pracy, obniża wartość odzieży. Konserwacja polega na wietrzeniu, praniu, ewentualnym chorowaniu, czyszczeniu chemicznym, suszeniu (w pozycji pionowej, poziomej lub w suszarce) oraz prasowaniu. Podczas prania i czyszczenia ważne są cztery elementy: temperatura, czas, środek piorący i czynnik mechaniczny. Między tymi elementami musi panować równowaga.

Sposób konserwacji odzieży zależy od rodzaju włókna i jego właściwości, jak: wytrzymałość, odporność na działanie środków chemicznych i zachowanie się w wysokiej temperaturze. Budowa przędzy i materiału odzieżowego oraz uszlachetnienie (apretura) wpływają na sposób konserwacji. Odzież ocieplana i z wkładami powinna być czyszczona chemicznie, chodzi tu np. o kostiumy, garnitury, kurtki i płaszcze. Wykonując testy dotyczące konserwacji, ustala się właściwe sposoby konserwacji odzieży danego rodzaju. Testy te przeprowadzane są laboratoryjnie na danych włóknach stąd też oznaczenia na metkach naszych ubrań. Jednakże, aby dowiedzieć się więcej o danym wyrobie należy samemu przeprowadzić testy mające na celu choćby sprawdzenie czy dana tkanina farbuję czy też nie. W tym wypadku należy sprawdzić to poprzez wypranie danej tkaniny w rękach.

Symbole dotyczące konserwacji

Szybki rozwój chemii spowodował wprowadzenie do przemysłu włókienniczego różnych włókien sztucznych oraz syntetycznych. Z włókien tych zaczęto wyrabiać tkaniny oraz łączyć je z włóknami pochodzenia naturalnego. Zarówno tkaniny z włókna jednorodnego, jak i tkaniny z włókien mieszanych wymagają odpowiednich sposobów konserwacji. Aby przyjąć z pomocą użytkownikom odzieży, postanowiono w sposób jednoznaczny określić sposób konserwacji za pomocą odpowiednich symboli, które stosowane są na całym świecie.

Używanie symboli dotyczących konserwacji nie jest obowiązkowe. Polecają one sposób konserwacji i dają gwarancje, że odzież konserwowana w zalecany sposób nie ulegnie zniszczeniu. Oznaczenia podają zawsze najwyższą granicę dozwolonych czynności konserwacyjnych. W przypadku wyrobów z mieszanek włókien, konserwacja musi być dostosowana do najwrażliwszego składnika mieszanki.

Pranie (symbol: kadź pralnicza)

Symbol ten oznacza, że zarówno pranie ręczne, jak i w pralkach automatycznych jest dopuszczalne. Liczby umieszczone wewnątrz kadzi oznaczają maksymalną temperaturę kąpieli piorącej. Kreska umieszczona pod kadzią oznacza konieczność ostrożniejszego prania (pranie ochronne). Przerwana kreska oznacza konieczność szczególnie ostrożnego prania.

Zwykle środki piorące zawierają wybielacze i rozjaśniacze optyczne. Delikatnych środków piorących używa się do prania wełny, jedwabiu i odzieży szczególnie delikatnej. Uzyskują one swą pełną zdolność do prania już w

niskich temperaturach, są w niewielkim stopniu alkaiczne, nie zawierają wybielaczy i rozjaśniaczy optycznych.

Wyroby mogą być poddawane gotowaniu.

Proces normalny

Maksymalna temperatura prania 95° C.

Proces ochronny.

Prać wyłącznie ręcznie !!!

Nie prać!!! (bardzo delikatne wyroby bawełniane i jedwabne)

Chlorowanie (symbol: trójkąt)

Oznaczenie dotyczące chlorowania jest ważne, gdy zachodzi potrzeba usuwania plam w gospodarstwie domowym oraz podczas przemysłowego usuwania plam z użyciem wybielaczy.

Chlorowanie jest dopuszczalne – można stosować do bielenia związki wydzielające wolny chlor.

Nie chlorować – nie stosować do bielenia związków wydzielających wolny chlor.

Prasowanie (symbol: żelazko)

Kropki umieszczone wewnątrz żelazka oznaczają temperaturę maksymalną: ●●● 200°C, ●● 150°C, ● 110°C.

Maksymalna temperatura prasowania 110°C
(poliakrylonitrylowe, poliamidowe, octanowe)

Maksymalna temperatura prasowania 150°C
(wełna, jedwab, poliestrowe, wiskozowe)

Prasować przez płótno ochronne lub stosować żelazko elektryczno – parowe z wykładziną teflonową.

Maksymalna temperatura prasowania 200°C (bawełna, len)

Nie prasować !!! : włókna polipropylenowe

Czyszczenie chemiczne (symbol: kółko)

Litery umieszczone w kółku informują o możliwości użycia środków czyszczących i usuwających plamy. Kreska umieszczona pod kółkiem oznacza ograniczenia w oddziaływaniu mechanicznym, ilości wody i wysokości temperatury.

A – użycie ogólnie stosowanych środków jest dopuszczalne bez ograniczeń.

P – dopuszcza się użycie nadchlorku etylenu oraz wodnego roztworu węglafluorku.

Są one używane do większości czyszczonych wyrobów.

F - roztwór węglafluorku i ciężka benzyna. Używa się ich do czyszczenia wyrobów delikatnych

Nie czyścić chemicznie.

Suszenie w suszarce (symbol: bęben suszarniczy)

Kropki wewnątrz bębna oznaczają etapy suszenia:

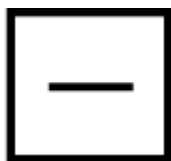
• suszenie ochronne, ●● suszenie normalne. Oznaczenie nie informuje o tym, czy wyrób zbiega się podczas suszenia.

Podział analogiczny do podziału dla prasowania i prania. Do suszenia w suszarce nie nadają się wyroby z wełny, jedwabiu, włókien poliakrylonitrylowych i zbiegające się wyroby dziane bez szczególnych oznaczeń.

Suszyć w pozycji pionowej w temperaturze pokojowej.
Rozwiesić na wieszaku w stanie mokrym bez przedniego wirowania.

Suszyć w pozycji poziomej w temperaturze pokojowej,
bez uprzedniego wirowania

Nie suszyć w suszarce !!!

Konserwowanie wyrobów włókienniczych możemy podzielić na dwa rodzaje konserwacji:

- Konserwację bieżącą
- Konserwację sezonową

K o n s e r w a c j a b i e ż ą c a

To taka, którą stosujemy na co dzień np. bieliznę w celu przedłużenia okresu jej użytkowania. Podstawowymi zabiegami związanymi z konserwacją odzieży są przede wszystkim **odplamianie, pranie i czyszczenie chemiczne.**

Odplamianie

Przystępując do odplamiania tkaniny, należy uprzednio ustalić rodzaj substancji, z jakiej powstała plama, oraz a jakiego surowca tkanina jest wykonana. Pozwoli to zastosować takie środki, które usuną plamę, a nie zniszczą tkaniny. Po wybraniu środka do wywabiania plamy ustala się technikę odplamiania. W przypadku tkaniny barwionej należy wypróbować w miejscach mało widocznych działanie środka wywabiającego na barwnik tkaniny. Odplamianie należy przeprowadzić możliwie szybko po zauważeniu zaplamienia. Świeża plama daje się łatwiej usunąć niż dawna, ponieważ substancja plamiąca nie zdąży przeniknąć w głąb włókien.

Przy odplamianiu stosuje się czynności mechaniczne (np. wykruszanie, wyskrobywanie), wyższą temperaturę (gorące żelazko), rozpuszczalniki (np. benzynę, terpentynę) oraz takie, które odbarwiają substancję plamiącą lub tworzą z nią łatwe do usunięcia związki chemiczne.

Sposoby odplamiania wyrobów włókienniczych

Rodzaj zaplamienia	Środki do usuwania zaplamienia	Czynności
1	2	3
Masło, oliwa	Mydło + woda gorąca, talk z magnezją, mąka ziemniaczana Benzyna albo tri (trójchloroetylen) znajduje się w sprzedaży preparaty do usuwania tłustych plam	Świeże plamy wyprać w gorącej wodzie z mydłem; drobną sproszkowaną substancją posypać miejsce zaplamione, a potem szczyścić szczotką; Podłożyć podkład, tamponikiem z gazy umoczoną w benzynie uderzać w zaplamione miejsce; gdy plama jest zastarzała, należy zwilżyć ją gliceryną, a następnie postępować jak wyżej

Smoła, smary	Masło, mydło + gorąca woda	Smołę zeskrobać nożem, położyć na płamę odrobinę masła, nazajutrz sprać wodą z mydłem;
	Benzyna	Tamponik z gazy umoczonej w benzynie uderzać w zaplamione miejsce;
	Woda utleniona	Żółte zaplamienie, które często pozostaje, usunąć wodą utlenioną
Żywica	Terpentyna francuska	Płamę uderzać tamponikiem z gazy umoczonej w terpentynie, a następnie prać w wodzie z mydłem;
Stearyna, parafina	Gorące żelazko i benzyna	Stearynę zeskrobać, podłożyć wilgotną tkaninę, przykryć bibułą i przeciągnąć po płamie letnim żelazkiem, wytrzeć ślad po płamie benzyną
Czarna kawa, herbata czekolada, piwo, wino	Woda utleniona, amoniak	Świeże plamy polewać ciepłą wodą; pocierać szmatką umoczoną w wodzie utlenionej, a następnie w amoniaku
	Gliceryna, woda utleniona	Zastarzałą płamę zamoczyć w glicerynie, a następnie podziałać wodą utlenioną
Soki owocowe	Mleko słodkie lub kwaśne	Zaprać w mleku, najlepiej kwaśnym;
	Alkohol (1:3), woda utleniona	Płamę przecierać tamponikiem umoczonej w alkoholu, a następnie poleć zaplamione miejsce wodą utlenioną (wystawić mokrą płamę na działanie słońca
Zazielenienie	Woda utleniona z dodatkiem kilku kropel amoniaku	Tamponikiem umoczonej w wodzie utlenionej z amoniakiem pocierać miejsce zaplamione, tamponik często zmieniać.
Szminka do warg	Benzyna, alkohol	Zaplamione miejsca pocierać tamponikiem namoczonej w benzynie, jeżeli barwnik nie rozpuści się, zastosować alkohol
Przypalenie	Woda + mydło, benzyna, woda utleniona	Uderzać miejsce zaplamione tamponikiem z gazy umoczonej w wodzie z mydłem; spłukiwać ciepłą wodą, po wyschnięciu działać benzyną; jeżeli pozostaną żółte plamy, wytrzeć je szmatką umoczoną w wodzie utlenionej
Krew	Woda albo słaby roztwór amoniaku, woda utleniona	Świeże plamy sprać w chłodnej wodzie; plamy stare sprać w wodzie z dodatkiem amoniaku, jeżeli pozostaną żółte plamy pocierać tamponikiem umoczonej w wodzie utlenionej

Rdza	Sok cytrynowy lub 10-procentowy roztwór kwasu cytrynowego albo 5- procentowy roztwór kwasu szczawowego, amoniak	Rdzę łatwo usunąć z włókien roślinnych, trudno ze zwierzęcych; na świeżą plamę działać sokiem z cytryny lub roztworem kwasu cytrynowego; jeżeli rdzę wywabiamy z tkanin z włókien roślinnych należy po wywabieniu plamy spłukać tkaninę i zubożyć działanie kwasu roztworem amoniaku lub sody; czynność zanurzania plamy w kwasie i amoniaku powtórzyć kilkakrotnie; podobnie postępować przy użyciu gorącego roztworu kwasu szczawowego
Tusz z długopisu	Alkohol, woda kolońska aceton U w a g a : do usuwania plamy powstałej na tkaninie z włókien octanowych nie stosować acetonu	Pod plamę podłożyć podkład i uderzać lekko tamponikiem umoczonym w alkoholu, tamponiki często zmieniać na czyste

Pranie

Pranie ma na celu usunięcie brudu i zanieczyszczeń, które gromadzą się na odzieży podczas jej użytkowania. Szybkość nie jest jednakowa. Zależy ona od rodzaju włókna i warunkach użytkowania odzieży. Proces prania składa się z następujących czynności:

- Namoczenie,
- Pranie właściwe,
- Gotowanie,
- Płukanie,

- Krochmalenie,
- Suszenie.

W zależności od rodzaju włókna i wyrobu dobiera się odpowiednie środki piorące i czynności prania.

Wyroby z **włókien roślinnych**, tj. z lnu i bawełny, są najlepsze do prania. Można je prać w wodzie o wysokiej temperaturze jak również można stosować środki piorące zarówno mydlanych, jak i syntetycznych.

Należy pamiętać o oddzieleniu tkanin kolorowych od białych, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które podczas prania farbują.

Płuczając takie tkaniny, należy w ostatnim płukaniu dodać trochę octu,

Pranie **wyrobów wełnianych** wymaga dużej ostrożności. Wełna jako włókno zwierzęce inaczej reaguje na wysoką temperaturę i czynniki chemiczne. Wyroby wełniane prane niewłaściwie kurczą się, filcują i tracą pierwotny wygląd.

Przy praniu **tkanin z jedwabiu naturalnego** należy postępować podobnie jak przy praniu wyrobów wełnianych, ponieważ jedwab naturalny też jest włóknem zwierzęcym (białkowym).

Jedwab sztuczny z chwilą zamoczenia w wodzie staje się mało wytrzymały. Tkaniny te pierze się bardzo ostrożnie w wodzie o temp. około 40°C i nie wykręca się ale wyciska.

Tkaniny z **włókien syntetycznych** są mało odporne na wysoką temperaturę. Do prania można stosować prawie wszystkie środki piorące i pierze się ja w wodzie o temp. 40°C i płucze kilkakrotnie.

Czyszczenie chemiczne

Czyszczenie chemiczne wyrobów odzieżowych z różnych surowców włókienniczych przeprowadza się tylko w **wyspecjalizowanych zakładach usługowych**.

Czyszczenie chemiczne:

- **wyrobów wełnianych** : odbywa się tak, że wyroby odzieżowe wielowarstwowe (jak np. garnitury), gdzie warstwą wierzchnią jest wyrób wełniany, czyści się chemicznie ze względu na niejednakowe zachowywanie się w praniu wodnym podszewki, wkładów usztywniających, nici, watolin itp.
- **wyrobów z włókien syntetycznych** : w tym wypadku to czyszczenie nie spełnia swojego zadania w takim stopniu jak z odzieżą wełnianą ponieważ rozpuszczalniki chemiczne działają tylko rozpuszczająco na substancje tłuszczowe, które otaczają cząsteczki brudu.
- **Wyrobów laminowanych** : Odzież z laminatów można czyścić, chemicznie tylko w takiej pralni, gdzie środkiem piorącym jest benzyna lub czterochloroetylen.

K o n s e r w a c j a s e z o n o w a

Po zakończeniu każdej kolejnej pory roku konserwuje się odzież, której nie będzie się w najbliższym czasie używać. Odzież, która nadaje się do prania pierze się i prasuje. Inne rzeczy czyści się chemicznie, trzepie, przyszywa np. guziki. Odzież powinno się przechowywać się w suchych pomieszczeniach w specjalnych workach z papieru lub tkaniny. Taką odzież należy co pewien czas przeglądać i wietrzyć.

Czyszczenie chemiczne może odbywać się na mokro lub na sucho. Podczas czyszczenia chemicznego na wyroby włókiennicze oddziałowuje się rozpuszczalnikami takimi jak benzyna czy trójchlorek etylenu (tri). Czyści się

przede wszystkim wyroby wielowarstwowe tzn. garnitury, jesionki, kostiumy.

Odzież sezonową należy chronić przed szkodnikami tj. **molami**.
Odzież wełnianą i futra należy przed schowaniem wywietrzyć, dokładnie wytrzepać oraz oczyścić z kurzu i brudu. Miejsce przechowywania odzieży powinno być suche, oczyszczone i spryskane środkiem przeciwmolowym.

Odzież zimową w ciągu lata przeglądamy i wietrzymy, a przed ponownym użyciem dokładnie szczotkujemy i również wietrzymy.

Literatura:

- „Materiałoznawstwo Odzieżowe” - Maria Chyrosz,
- Elżbieta Zembowicz- Sułkowska
- „Praca – technika 5” - Tadeusz Szydłowski
- „Krawiectwo, materiałoznawstwo” – Podręcznik dla zasadniczych szkół odzieżowych - Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna
- Wiadomości zaczerpnięte z internetu.